

ZAŠTO JE FILOZOFSKI NAČIN MIŠLJENJA PRIHVATLJIVIJI OD MITOLOŠKOG?

MARIJA-ELLEN OSMAN
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu
mosman@m.ffzg.hr

Prva i osnovna stvar koju primjećujem kod ljudi jest da uvijek teže biti dio nečega. Nebitno je li to nešto što je veće od nas samih ili je to nešto mala stvar bez prevelike važnosti za čovječanstvo, ljudi žele vjerovati kako imaju svrhu. Očajnički žele vidjeti smisao u svakoj najmanjoj stvari i žele se osjećati kao da nad svime imaju kontrolu. Zašto bi ljudski rod odabrao vjerovati u mitološke pojmove, ako vjerovati znači da na kraju dana, što god mi napravili, nemamo kontrolu nad ičime, već smo samo šahovske figure koje su stvorene da se njima upravlja?

Skrenimo na trenutak s teme i uzmimo neke najjednostavnije situacije iz današnjeg svijeta. Kada su dvije osobe u vezi, biraju li svjesno partnera koji će njima htjeti upravljati? Vole li žene da im se kaže da ne smiju obući haljinu koja im se sviđa zato što je preotvorena? Je li u redu od roditelja da predaju svoju djecu u dogovoreni brak s osobama koje ne vole? Zašto je odgovor na sva tri pitanja ne? Jer ljudi vole imati svoju slobodu.

Priljubiti mitološku sliku svijeta za ljude bilo bi kao da s diplomom konstantno dopuštaju svom šefu da od njih traži da mu donesu kavu, da ih podcjenjuje, kao da su stvoreni da budu ništa više od marioneta. Bilo bi suludo tom istom šefu koji ih kontrolira davati bezbroj komplimenata pa zašto bi se onda klanjali mitološkim bogovima i prinosisi im žrtve, ako ih oni tretiraju na isti način kao neki egoistični šef? Ako se ponašaju kao da im ljudi nisu važni kao pojedinci, već kao da su stvoreni samo za zabavu?

Ljudi žele biti krojači svoje sudbine, žele oblikovati svoj život isključivo iz svojih postupaka. Žele se osjećati uspješno i zadovoljno putem koji su prošli da bi došli do željene destinacije. Dopustiti mitološkim bogovima da oblikuju naše živote bilo bi suprotno od onoga čemu težimo. Dopustiti mitološkim bogovima da oblikuju naše živote bilo bi suludo.

Naravno, ljudima bi bilo lakše jednostavno prihvatiti mitološku sliku svijeta, da oni sami nisu krivi nizašto, već je sve ispalo onako kako je trebalo jer je sve zapravo izvan njihove moći, njihove kontrole. „Kad bi u zemlji nastupila suša, ljudi su tražili razlog za nedostatak kiše.” Naravno da je uvijek lakše okriviti

druge za naše propuste, ali uvijek postoji i velik dio ljudi koji bi radije prihvatili da su donijeli lošu odluku, nego da donošenje odluka uopće nije u njihovoj moći.

Filozofski način mišljenja dopušta ljudima da sami interpretiraju tko su i zašto su baš tu gdje jesu baš u tom trenutku kada jesu. Za razliku od mitova, uči nas da ne mora uvijek sve sretno završiti jer, ne bi li život bio predvidiv i dosadan ako bismo znali kako će se sve završiti? Ako bismo znali da će završetak biti sretan, prestali bismo se boriti. Filozofski razmišljati znači da nije dovoljno samo se pomiriti sa stvarima, nije dovoljno odgovoriti na pitanje s da ili ne.

„Da nije poznavala drugo objašnjenje za smjenu godišnjih doba, bila je sigurna da bi na kraju povjerovala svojoj izmišljotini. Shvatila je da su ljudi oduvijek imali potrebu objasniti prirodne procese. Možda nisu mogli živjeti bez tih objašnjenja. I tako su izmislili mitove u ono doba kad znanosti još nije bilo.”